

ДОПОВІДІ НА ПЛЕНАРНОМУ ЗАСІДАННІ

УДК 657.47

А.С. Крутова, д-р екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

М.В. Левіна, асист. (*ХДУХТ, Харків*)

І.Ю. Хуповець, студ. (*ХДУХТ, Харків*)

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Створення та функціонування відділу внутрішнього контролю на підприємстві готельного господарства може лише частково сприяти запобіганню здійсненню нерациональних та неефективних трансакцій, оскільки значну кількість упущень, виявлених в процесі перевірки, вже неможливо виправити без збільшення трансакційних та інших видів витрат. Такий висновок актуалізує питання налагодження ефективної системи внутрішнього контролю трансакційних витрат, яка б дозволяла своєчасно виявляти ризики, котрі можуть мати негативні фінансові й матеріальні наслідки для підприємства готельного господарства. Удосконалити організацію та методику проведення внутрішнього контролю трансакційних витрат можливо з використанням інформаційно-комунікаційних технологій в процесі перевірки та постійної оптимізації їх розміру.

Ринок продуктів для автоматизації бухгалтерського обліку представлено великою кількістю програм між виробниками яких здійснюється постійна конкуренція щодо їх функціонального наповнення. Що стосується програмного забезпечення для автоматизації процедур контролю, то для перевірки інформації,

поточного спостереження господарської діяльності підприємства готельного господарства, виконання функцій і задач контролю майже ніякі технічні засоби не використовуються. За даними консалтингових компаній внутрішні контролери на 46% опитаних підприємствах на території СНД, не мають досвіду в галузі інформаційних технологій.

Необхідність використання інформаційно-комунікаційних технологій для підвищення ефективності здійснення внутрішнього контролю трансакційних витрат на підприємствах готельного господарства обумовлена наступними чинниками:

- відсутністю нормативно-правового та методичного забезпечення обліку трансакційних витрат, що підвищує трудомісткість контрольних процедур, вимагає здійснення великої кількості арифметичних розрахунків, дані для яких отримуються як з різноманітних документів, які оформлюються в процесі здійснення трансакцій, так і в ході опитування персоналу, контрагентів, власних аналітичних досліджень контролерів. Автоматизація внутрішнього контролю трансакційних витрат підвищить ефективність прийняття рішення і надасть можливість проведення розрахунків різного ступеня складності, аналітичних процедур з використанням статистичних методів і методів моделювання;

- різноплановістю та великою кількістю трансакцій підприємств готельного господарства, в процесі здійснення яких виникають трансакційні витрати та, в зв'язку з цим, значними обсягами інформації, яку необхідно обробити, перевірити її відповідність та правильність й розробити рекомендації щодо запобігання перекрученню інформації про трансакційні витрати, знизити чи усунути наслідки помилок та зловживань й розробити пропозиції щодо їх уникнення в майбутній господарській діяльності. Проведення внутрішнього контролю трансакційних витрат в умовах автоматизації дозволяє спростити процес збору матеріалів для перевірки, розробити уніфіковані документи для перевірки, більшість полів з яких заповнюються в автоматичному режимі, що дозволить знизити часові та трудові затрати на здійснення контролю;

- потребою в оперативному внутрішньому контролі трансакцій, для оптимізації та зниження трансакційних витрат, що вимагає швидких розрахунків, постійних перевірок з забезпеченням їх високої якості при мінімальних витратах на саму процедуру внутрішнього контролю.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій в процесі внутрішнього контролю трансакційних витрат дозволяє розробити стандарти перевірки, її уніфіковану методику та проводити

перевірку в автоматичному режимі. Крім того, проведення внутрішнього контролю трансакційних витрат з використанням інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє: відстежувати управлінському персоналу підприємства готельного господарства вчасність виконання запланованих перевірок в режимі “он-лайн”, в будь-який момент отримувати дані про стан проведення перевірки або виконання в цілому плану перевірок у звітному періоді, в результаті чого можуть прийматися своєчасні і ефективні управлінські рішення; внутрішнім контролерам оперативно складати коректну і різноманітну звітність за результатами перевірки; підвищити ступінь захисту внутрішньої інформації, пов’язаної з трансакційними витратами; налагодити автоматизовану розсилку повідомлень персоналу, зайнятому виконанням трансакцій, в яких зазначати, на що саме необхідно звернути увагу при їх здійсненні.

Важливою умовою здійснення внутрішнього контролю трансакційних витрат на підприємствах готельного господарства в умовах автоматизованих систем управління є налагодження взаємозв’язку внутрішнього контролю з іншими функціями керівництва, який виражається в організації планової, облікової, аналітичної та контрольної роботи на спільній інформаційній основі для різноманітних функціональних автоматизованих підсистем. Таким чином для ефективної побудови системи внутрішнього контролю трансакційних витрат в автоматизованому середовищі не підприємстві готельного господарства необхідно проаналізувати функціональні можливості програмних продуктів, які використовуються для автоматизації процесів надання та управління готельними послугами та пов’язаних з цими процесами трансакцій, визначити інформаційні ресурси, що формуються на кожному етапі інформаційного супроводу господарської діяльності готелю та необхідні при проведенні перевірок трансакційних витрат, дослідити процеси налагодження механізму їх передачі в відділ внутрішнього контролю, обґрунтувати склад функціональних задач і вимог автоматизованої системи внутрішнього контролю трансакційних витрат, розробити алгоритми внутрішнього контролю трансакційних витрат з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Бізнес-процеси, що підлягають автоматизації в готелі, традиційно поділяються на два блоки: фронт-офіс (зовнішні бізнес-процеси) та бек-офіс (внутрішні бізнес-процеси). Під фронт-офісом на підприємствах готельного господарства розуміють його структурні підрозділи, які відповідають за розвиток і управління взаємовідносинами з контрагентами та за здійснення трансакцій

купівлі-продажу готельної послуги й купівлі-продажу товарів (робіт, послуг) (служби маркетингу, прийому і розміщення, бронювання і продажів, супроводу та обслуговування тощо). Бек-офіс – управлінсько-обліковий підрозділ, який забезпечує роботу структурних підрозділів підприємства готельного господарства, що беруть участь в управлінні активами та пасивами готелю, та здійснює діяльність щодо оформлення, обліку та реєстрації трансакцій, які здійснюються працівниками фронт-офісу. Дослідження практичної діяльності підприємств готельного господарства Харківського регіону дозволило представити ці два блока як сукупність функціональних модулів на рис. 1.

На думку О.О. Гудзоватої, в основі готельного бізнесу завжди лежать внутрішні бек-офісні процеси, тобто структурні підрозділи, співробітники готелю, що, зазвичай, не взаємодіють з клієнтами безпосередньо. Це твердження є дискусійним, адже до функціональних обов'язків працівників бек-офісу входить в основному документальне оформлення та відображення результатів вже здійснених трансакцій працівниками фронт-офісу, а також внутрішніх трансакцій, пов'язаних з управлінням готельною послугою та перерозподілом фінансових ресурсів між структурними підрозділами підприємства.

На нашу думку, фронт-офіс є головним (опорним) пунктом при роботі зі споживачами готельних послуг, саме він відповідає за демонстрацію рівня сервісу та якості готельних послуг. Тому важливо, щоб всі процеси, які здійснюються в межах фронт-офісу були регламентованими, а ступінь їх автоматизації дозволяв би працівникам якнайбільше часу приділяти гостям. Автоматизація бек-офісу забезпечує налагодження автоматичного отримання інформації про всі трансакції, які здійснюються в фронт-офісі в режимі реального часу, що забезпечує прийняття швидких та ефективних управлінських рішень.

При ефективно налагодженій системі автоматизації фронт- та бек-офісів готелю, інформація за всіма напрямками повинна надходити в єдину базу даних – інформаційне поле готелю. В практичній діяльності підприємств готельного господарства часто застосовується комплекс різних інформаційних технологій, які працюють відокремлено, для автоматизації певних робіт: бронювання, розрахунків, ведення клієнтської бази тощо. Така ситуація збільшує трансакційні витрати та не дозволяє розробити та впровадити єдину корпоративну політику розвитку підприємства готельного господарства, унеможливорює створення методичного забезпечення внутрішнього контролю в автоматичному режимі.

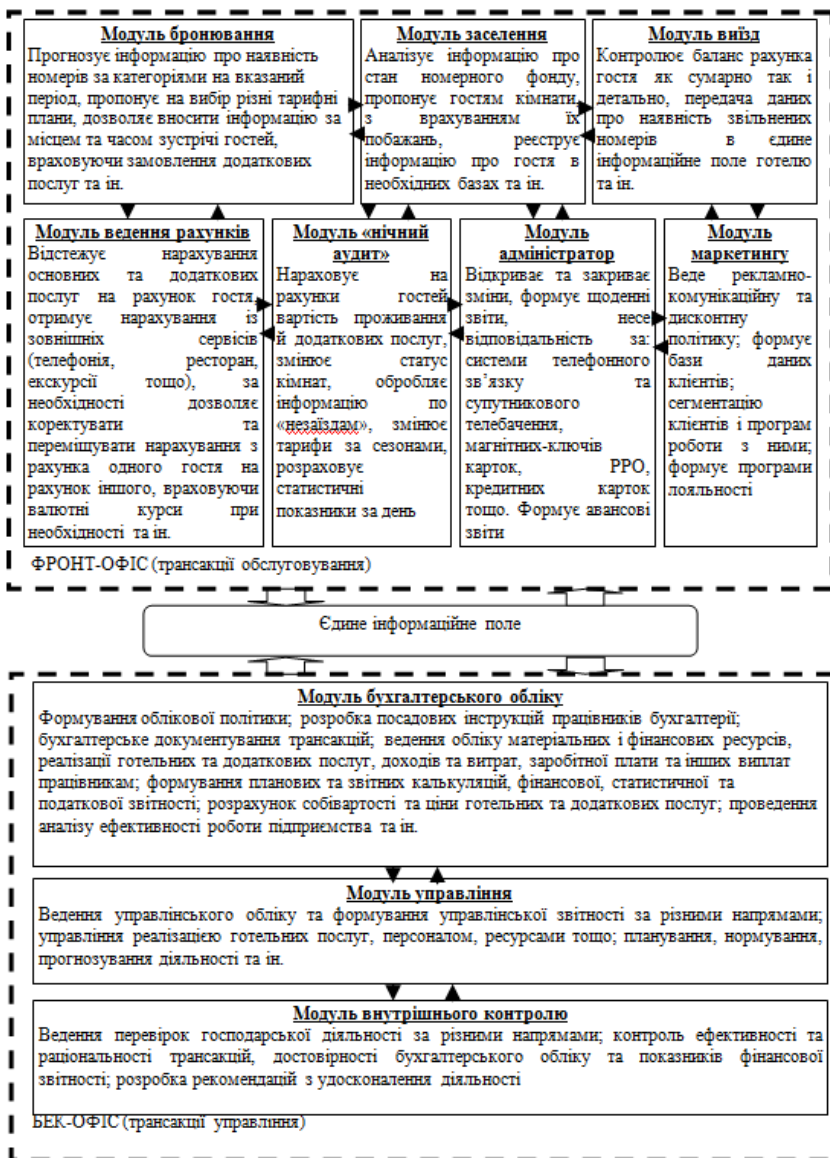

Рисунок 1 – Інфраструктура інформаційних технологій підприємства готельного господарства

Найоптимальнішим варіантом є використання єдиного програмного рішення для автоматизації всієї діяльності готелю, чи доповнення програмних рішень модулями передачі необхідної інформації в єдине інформаційне поле готелю.

З метою побудови автоматизованої системи внутрішнього контролю трансакційних витрат доцільно внести зміни до відповідних модулів інформаційної системи підприємства готельного господарства. По-перше, в програмному середовищі бухгалтерського обліку необхідно відкоригувати робочий план рахунків з урахуванням пропозицій щодо відображення трансакційних витрат за елементами та їх періодичного перенесення на рахунки витрат періоду. По-друге необхідно створити цифрові форми документів для обліку трансакційних витрат і відповідні зв'язки між журналами та відомостями. По-третє забезпечити перенесення даних з модуля бухгалтерського обліку трансакційних витрат у розроблені форми відомостей їх внутрішнього контролю. По-четверте в рамках фронт-офісу інформаційної системи підприємства готельного господарства розробити контур відстеження та оцінки впливу на фінансовий результат неявних (прихованих) трансакційних витрат.

Також доцільно розробити аналітичні процедури та вихідні форми для зручного представлення інформації про перевірку трансакційних витрат відділом внутрішнього контролю, в яких передбачити можливість формування звітів про реалізацію заходів з оптимізації трансакційних витрат за місцями їх виникнення та за підприємством готельного господарства у цілому.

Таким чином, вважаємо за необхідне відзначити, що раціональна автоматизація трансакцій підприємства готельного господарства сама по собі є дієвим заходом зниження трансакційних витрат. Найвагоміший ефект при цьому полягає у виключенні повторного здійснення одних і тих же операцій за рахунок інтеграції різних модулів інформаційної системи підприємства. Внаслідок відсутності мануального «перенесення» інформації з програми в програму вивільняється частина співробітників, які були задіяні в роботі по введенню інформації, що призводить до економії витрат на оплату праці та усуненню помилок та викривлень.

Іншим дієвим способом скорочення трансакційних витрат є інтеграція програмних комплексів різних структурних підрозділів на базі інтеграції програмних ресурсів підприємства, його технологічного і виробничого інформаційних блоків, кластерної клієнтської мережі та систем електронного бронювання, функціональних модулів інформаційної системи управління. Це сприяє скасуванню зайвих

процедур внутрішнього контролю і скороченню обсягу інформації, що утримується в корпоративних базах даних, та забезпечує скорочення часу на пошук та аналіз релевантної інформації.

Таким чином, розроблені методичні та практичні рекомендації проведення внутрішнього контролю трансакційних витрат з використанням сучасних інформаційних технологій дозволить автоматизувати та спростити процес перевірки – починаючи з формування інформаційної бази перевірки за напрямками виникнення, додержанням оптимальних розмірів трансакційних витрат, проведення контрольних дій та закінчуючи узагальненням результатів в робочих документах внутрішнього контролю трансакційних витрат.

УДК 368+614.2

Т.Д. Косова, д-р екон. наук, проф. (ДонНУЕТ, Кривий Ріг)

Н.О. Слободянюк, канд. екон. наук, доц. (ДонНУЕТ, Кривий Ріг)

ІНВЕСТИЦІЙНА СКЛАДОВА СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

У розвинутих країнах світу страхові компанії відіграють досить активну участь у створенні і функціонуванні ліквідних ринків капіталу, інвестуючи значні ресурси у корпоративні і державні цінні папери. У країнах з розвиненим фінансовим ринком страхова справа визнана стратегічним сектором економіки. Інвестиційна діяльність страхових компаній за кордоном є настільки масштабною, що численні страховики мають спеціалізовані відділи, які займаються управлінням інвестиційними портфелями. Діяльність страхових компаній, таким чином, стала виходити далеко за межі страхової, і це стало визначальним у віднесенні їх до фінансових посередників та професійних учасників фондового ринку.

На жаль, ситуація в Україні є діаметрально протилежною. Недостатній рівень капіталізації ринку, несприятливі умови для інвестування, відсутність надійних інвестиційних інструментів і державних гарантій під інвестиційні проекти, недосконалість податкового законодавства негативно впливають на інвестиційну